

УДК 339.92

JEL F 01 F 29

[https://doi.org/10.31498/2225-6725.1\(38\).2023.280833](https://doi.org/10.31498/2225-6725.1(38).2023.280833)

ВПЛИВ ТНК НА ПОШИРЕННЯ ПРОЦЕСУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

<https://orcid.org/my-orcid?orcid=0009-0003-9440-4646>

Капранов Максим Андрійович, асистент кафедри транспортного менеджменту і логістики, ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет», м. Дніпро, Україна, kapranov_m_a@pstu.edu

Maksym Kapranov, assistant professor of the Department of Transport Management and Logistics, State Technical University "Priazovsky State Technical University", Dnipro, Ukraine

M. Kapranov. The influence of TNCs on the spread of the globalization process.

The phenomenon of globalization has caused significant changes in the world economy, politics and culture. It has been determined that one of the key players in the process of globalization is a multinational corporation (TNC), a company that operates in many countries and has a global reach. It is noted that the influence of TNCs on the spread of globalization is a topic of discussion and analysis among scientists and politicians. This research paper aims to examine the role of MNCs in the process of globalization, including their activities and contributions to globalization. In addition, this article examines the positive and negative impact of TNCs on globalization. By conducting a comprehensive analysis of the impact of TNCs on globalization, this article seeks to contribute to the ongoing debate about the impact of global integration on various aspects of society.

Key words: TNC; globalization; world economy; investments; world trade

Капранов М.А. Вплив ТНК на поширення процесу глобалізації.

Явище глобалізації спричинило значні зміни у світовій економіці, політиці та культурі. Визначено, що одним із ключових гравців у процесі глобалізації є транснаціональна корпорація (ТНК), компанія, яка працює в багатьох країнах і має глобальне охоплення. Зазначено, що вплив ТНК на поширення глобалізації є темою дискусій і аналізу серед науковців і політиків. Ця дослідницька стаття має на меті вивчити роль ТНК у процесі глобалізації, включаючи їхню діяльність і внесок у глобалізацію. Крім того, у цій статті досліджено позитивний і негативний вплив ТНК на глобалізацію. Проводячи комплексний аналіз впливу ТНК на глобалізацію, ця стаття прагне зробити свій внесок у поточні дискусії про вплив глобальної інтеграції на різні аспекти суспільства.

Ключові слова: ТНК; глобалізація; світова економіка; інвестиції; світова торгівля

Постановка проблеми. Транснаціональні корпорації, або ТНК, є значною силою у світовій економіці з величезним охопленням і впливом. Ці корпорації працюють у багатьох країнах, займаючись різноманітною діяльністю від виробництва до надання послуг, і стали важливими гравцями на світовому ринку. ТНК визначаються як корпорації, які працюють у кількох країнах, зі штаб-квартирою в одній країні та дочірніми компаніями в інших. Ці корпорації набувають все більшого значення у світовій економіці, на них припадає значна частка світової торгівлі та інвестицій. ТНК мають декілька характеристик, які відрізняють їх від інших корпорацій, наприклад їхній розмір, сфера діяльності та географічне охоплення. Наприклад, деякі з найбільших ТНК мають дохід, що перевищує ВВП багатьох країн. Приклади ТНК з різних галузей і секторів включають Apple, Coca-Cola, Nike та Toyota.

Метою статті є визначення ролі ТНК у процесі глобалізації, включаючи їхню діяльність і внесок у глобалізацію

Результати дослідження. Транснаціональні корпорації (ТНК) — це компанії, які працюють у кількох країнах і не мають централізованої системи управління чи центрального офісу в одній країні, який приймає всі глобальні рішення. Натомість вони мають материнські підприємства та іноземні філії, що працюють у багатьох країнах [1][2]. У 2014 році 63 зі 100 урядів і корпорацій з найвищими річними доходами були корпораціями, що підкреслює значний економічний вплив ТНК на світову економіку [2].

Зростанню ТНК сприяє ширший глобальний контекст, який включає неоліберальну політику, таку як лібералізація торгівлі, субсидії виробникам і зміцнення прав приватної власності. Крім того, ТНК відповідають за 80% світової торгівлі та є більшими за розміром, ніж багато національних економік [2][1]. Організаційна структура ТНК включає членство в правлінні, бізнес-філії, корпоративну філантропію та спонсорство [2]. Вони займаються виробництвом, складанням, дослідженнями та роздрібною торгівлею по всьому світу. ТНК також мають ланцюжки поставок, які охоплюють первинне виробництво, обробку, виробництво, транспортування, роздрібну торгівлю та споживання. Ці ланцюжки поставок можуть впливати на регіональні громади та групи в країнах з низьким і середнім рівнем доходу (LMIC) [3][2]. Хоча ТНК можуть сприяти покращенню можливостей працевлаштування, умов праці, освіти, інфраструктури чи надання медичних послуг у приймаючих країнах, вони також можуть призвести до погіршення прав працівників через низьку заробітну плату та «гонку на дно» за залучення інвестицій [2][1]. Стратегії ТНК визначають обсяг і характер торгових потоків, прямих іноземних інвестицій, фінансових потоків. Ці стратегії є складними та враховують фактори вартості, специфічні активи країн, зовнішні ефекти мережі, національні процедури та їхні власні ноу-хау, які все ще значною мірою залежать від країни походження та торгівлі [4]. ТНК працюють у всьому світі і на них впливає глобальне регуляторне середовище, включаючи торговельні угоди, а також мають значну силу на переговорах з національними державами. Вони використовують оцінку впливу на здоров'я (НІА) та оцінку впливу на навколишнє середовище (ЕІА), щоб оцінити та покращити свою ефективність у сферах впливу на навколишнє середовище, соціальної відповідальності або «спільної цінності» [2].

Значну роль у поширенні глобалізації відіграли транснаціональні корпорації (ТНК). Завдяки розвитку глобальних виробничих мереж ТНК змогли розширити свою діяльність у багатьох країнах, сприяючи таким чином загальному зростанню глобалізації [5]. Крім того, ТНК відіграли важливу роль у розвитку нових ринків, що допомогло сприяти зростанню світової торгівлі та інвестицій [5]. Цьому зростанню сприяли міжнародні торговельні угоди, скасування контролю над рухом капіталу та юридичні обмеження, а також спеціальні економічні зони, створені для залучення іноземних інвестицій та стимулювання економічної лібералізації [5]. Крім того, такі ТНК, як Coca-Cola та Nike, сприяли цьому зростанню завдяки зростанню продажів і глобальному охопленню [6]. Збільшуючи кількість країн з виробничими позиціями, ТНК дозволили більшій кількості людей у всьому світі мати роботу, що сприяє розвитку економіки та заохочує подальші зв'язки з рештою світу [6]. Крім того, ТНК розмістили своїх виробників у менш економічно розвинутих державах (НЕРД), що дозволило цим країнам, що розвиваються, стати більш глобальними зв'язками та брати участь у світовій торгівлі [6].

Загальна кількість роздрібних магазинів Nike у всьому світі з 2009 по 2018 роки

Перехід від національної компанії до ТНК створює міжнародні зв'язки, що сприяє поширенню глобалізації [5]. ТНК не тільки привносять інновації в технології та організаційні структури, а й сприяють регіональним угодам і альянсам [7]. Важливість ТНК у створенні єдиного світового ринку важко переоцінити, оскільки вони відповідають за 80% світової торгівлі та забезпечують зростання шляхом сприяння економічній інтеграції [7]. З появою ТНК з країн, що розвиваються, таких як Індія, очікується, що до 2022 року на них припадатиме понад 80% світового населення та 40% світового ВВП [3]. Таким чином, ТНК зробили внесок у поширення глобалізації через свій внесок у глобальні виробничі мережі, розвиток нових ринків і глокалізацію. Зростанню ТНК сприяла державна політика, усунення міжнародних бар'єрів, створення спеціальних економічних зон і угод про вільну торгівлю. Крім того, ТНК стали синонімом глобалізації та відіграли життєво важливу роль у створенні зростання та сприянні економічній інтеграції.

Хоча ТНК можуть забезпечити позитивне зростання ВВП, їхній вплив на процес глобалізації неоднозначний через негативний вплив на місцеві підприємства та громади.

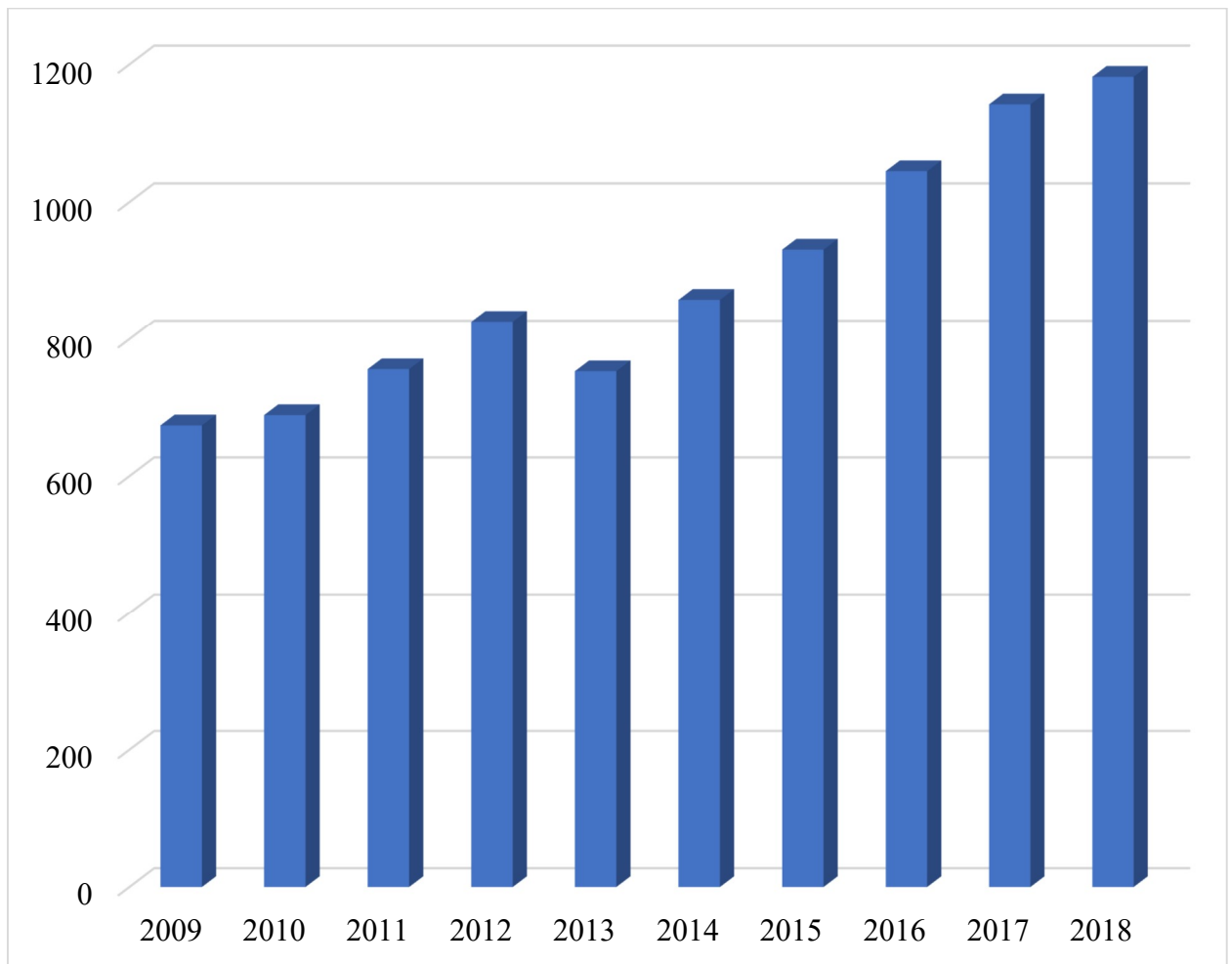

Рис. 1. Загальна кількість роздрібних крамниць Nike у всьому світі з 2009 по 2018 роки

Одним із значних негативних впливів ТНК є те, що вони можуть створити залежність від національної економіки та зробити її вразливою для своїх операцій [2]. Крім того, ТНК можуть мати негативний вплив на економіку та стан місцевих підприємств і фермерів [2]. Наприклад, діяльність ТНК може призвести до зниження виробництва місцевих товарів і послуг, а також рівня зайнятості [2]. Крім того, ТНК мають значний вплив на загальні економічні умови, включаючи податкові надходження [2]. Діяльність ТНК також може спричинити соціальну динаміку, у зв'язку зі звільненнями працівників що може мати негативний вплив на місцеві громади [2]. Однак ініціативи ТНК щодо корпоративної соціальної відповідальності можуть мати позитивний вплив на місцеві громади [2]. З іншого боку, діяльність ТНК може мати негативний вплив на соціальне, культурне та духовне життя [2]. Наприклад, вплив праці мігрантів у шахтах може призвести до негативного впливу на соціальні аспекти громади, тоді як діяльність ТНК також може негативно вплинути на місцеві умови життя [2]. Таким чином, хоча ТНК мають позитивний вплив на глобалізацію, їхній негативний вплив на місцеві громади слід враховувати, щоб підтримувати баланс між економічним розвитком і соціальним добробутом.

Висновки цього дослідження підкреслюють значний вплив транснаціональних корпорацій (ТНК) на процес глобалізації. ТНК — це компанії, які працюють у кількох країнах без централізованої системи управління чи штаб-квартири. Вони відповідають за 80% світової торгівлі та є більшими за розміром, ніж багато національних економік. У той час як ТНК використовують оцінку впливу на здоров'я та навколишнє середовище, щоб покращити свою діяльність у сферах впливу на навколишнє середовище та соціальної відповідальності, їх діяльність може мати як позитивний, так і негативний вплив на

місцеві громади. Ініціативи корпоративної соціальної відповідальності ТНК можуть принести користь місцевим громадам, але їхні ланцюжки поставок також можуть вплинути на регіональні громади та групи в країнах з низьким і середнім рівнем доходу. Дослідження визначає необхідність подальшого дослідження соціального, культурного та духовного впливу ТНК. У майбутніх дослідженнях слід також вивчити ефективність ініціатив ТНК щодо корпоративної соціальної відповідальності та потенціал для співпраці між ТНК і місцевими громадами, щоб гарантувати, що процес глобалізації принесе користь усім залученим сторонам. Зрештою, це дослідження сприяє кращому розумінню складних відносин між ТНК і процесом глобалізації та підкреслює необхідність постійної уваги та ретельного вивчення дій цих потужних корпорацій.

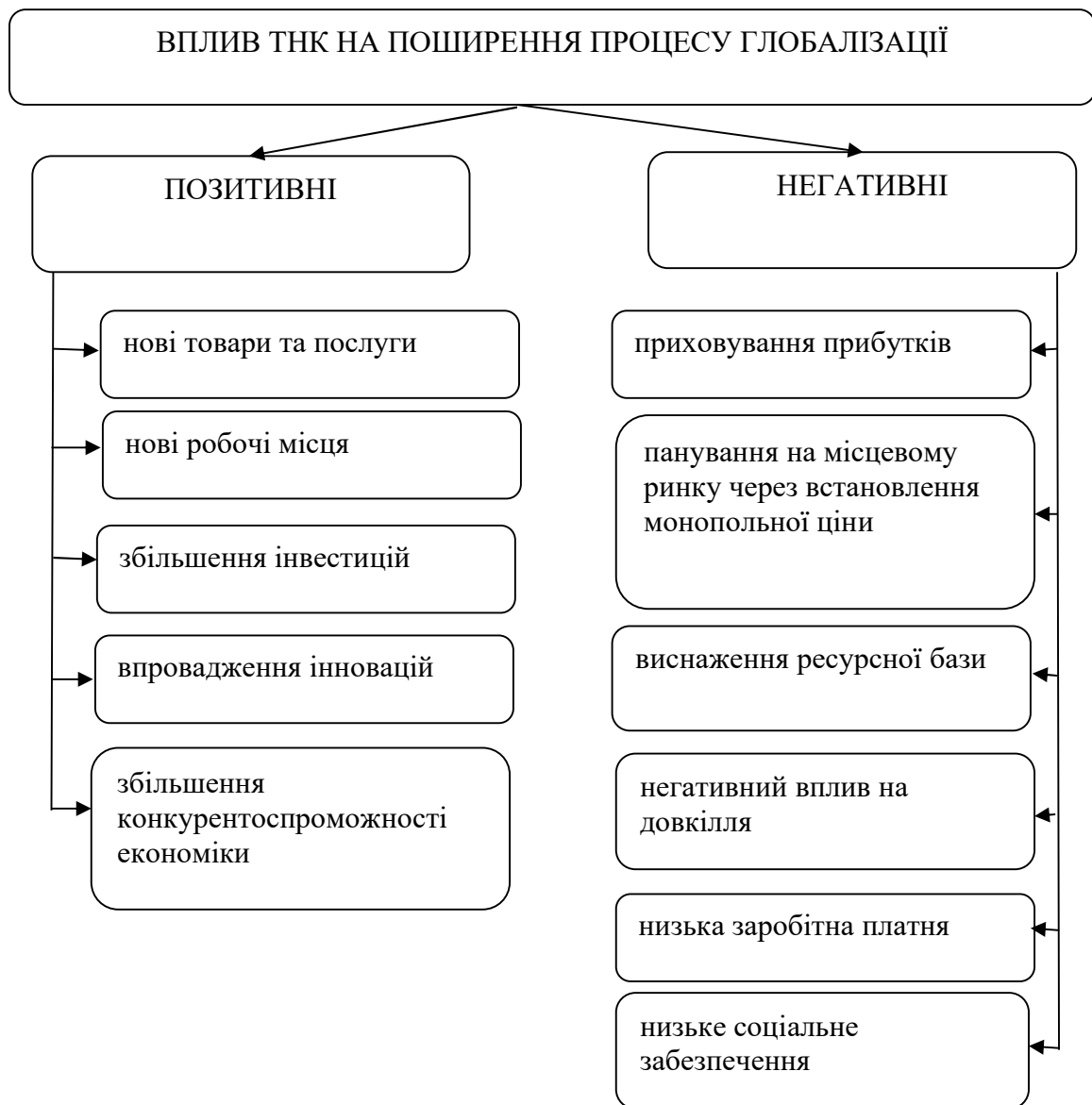

Рис. 2. Позитивні та негативні наслідки впливу ТНК на процес глобалізації

Перелік використаних джерел:

1. Transnational Corporations [Електронний ресурс] Режим доступу: www.studysmarter.us
2. Frances E. Baum, David M. Sanders, Matt Fisher, Julia Anaf1, Nicholas Freudenberg, Sharon Frie, Ronald Labonté, Leslie London, Carlos Monteiro, Alex Scott-Samue and Amit Sen (2016) *Assessing the health impact of transnational corporations: its importance and a framework.* // *Globalization and Health* [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://globalizationandhealth.biomedcentral.com/articles/10.1186/s12992-016-0164-x>
3. Transnational businesses and globalisation. (2019) [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://www.tutor2u.net/economics/reference/transnational-businesses-and-globalisation>
4. Richard Kozul-Wright, Robert Rowthorn (1998) *Transnational Service Corporations in the Process of Globalization* [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://link.springer.com/book/10.1007/978-1-349-26523-7>
5. 3B Role of TNCs - A-LEVEL GEOGRAPHY REVISION: EDEXCEL. [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://geographyrevisionalevel.weebly.com/3b-role-of-tncs.html>
6. Explain how TNCs have encouraged globalisation?. [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://www.mytutor.co.uk/answers/16747/A-Level/Geography/Explain-how-TN-Cs-have-encouraged-globalisation/>
7. Krystsina L. (2015) *The role of transnational corporations in the world economy.* [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://www.linkedin.com/pulse/role-transnational-corporations-world-economy-krystsina-lapko/>

References (BSI):

1. Transnational Corporations www.studysmarter.us
2. Frances E. Baum, David M. Sanders, Matt Fisher, Julia Anaf1, Nicholas Freudenberg, Sharon Frie, Ronald Labonté, Leslie London, Carlos Monteiro, Alex Scott-Samue and Amit Sen (2016) *Assessing the health impact of transnational corporations: its importance and a framework.* // *Globalization and Health* <https://globalizationandhealth.biomedcentral.com/articles/10.1186/s12992-016-0164-x>
3. Transnational businesses and globalisation. (2019) <https://www.tutor2u.net/economics/reference/transnational-businesses-and-globalisation>
4. Richard Kozul-Wright, Robert Rowthorn (1998) *Transnational Service Corporations in the Process of Globalization* <https://link.springer.com/book/10.1007/978-1-349-26523-7>
5. 3B Role of TNCs - A-LEVEL GEOGRAPHY REVISION: EDEXCEL. <https://geographyrevisionalevel.weebly.com/3b-role-of-tncs.html>
6. Explain how TNCs have encouraged globalisation?. <https://www.mytutor.co.uk/answers/16747/A-Level/Geography/Explain-how-TN-Cs-have-encouraged-globalisation/>
7. Krystsina L. (2015) *The role of transnational corporations in the world economy.* <https://www.linkedin.com/pulse/role-transnational-corporations-world-economy-krystsina-lapko/>